

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Ioannis Berchmanni Flandro-Belgæ Religiosi Societatis Iesv

Cepari, Virgilio

Antverpiæ, 1630

Pars Tertia. De Morbo Et Morte Ioannis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46083](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46083)

PARS TERTIA.
DE
MORBO ET MORTE
IOANNIS.

IOANNES tam egregiè comparatus, plenus Deo, & in eum patè flagrantissimi amoris facibus liquefactus, suauissimo æstuans desiderio, cupiensque (si Deus annueret) expediri corporis vinculis, & exilio huius mortalitatis absolui, ad fruendum summo, supra quod ascendi non potest, votorum suorum bono; ipsis Nonis Augusti die sacro Virgini, cui à Niuibus repertum est nomen, alui profluuio tentari cœpit, exili tamen adcò, vt neque adhiberet curam, neque permissâ vacationibus ambulatione abstineret; quamquam à comite rogatus digredi ad Mariæ Maioris, recusauit; ob ingentes populi mulierumque conuentus, quarum ille conspectum Religioso maximè defugiendum dicebat.

*Incipit &
groiars.*

*P. O'Fauilè
Loyenzini.*

In vineâ conspicatus Patrem quemdam
gnarum admodum rerum à Societatis ho-
minibus

minibus gestarum, ei se comitem à prandio adiunxit, multa per horæ spatium ab eo percunctatus de primis Ordinis nostri Patribus, alijsque Annalium rebus; mox dictis in commune Litanijs, reliquum diei piâ cum socijs confabulatione consumpsit. Die insequenti, cum nihil adhuc morbi sui indicasset, à studiorum Moderatore iussus disputandi causa ad Græcorum Collegium ire, in quo propositæ de Philosophiâ erant quæstiones, posthabitâ valetudinis curâ, obtemperavit. Hic primæ illi (qui postremas semper ambiebat) in disputando datæ sunt, loco Doctoris cuiusdam qui aberat contra condictum. Tantâ verò concinnitate, tantâ ingenij scientiæque probatione argumentabatur, ut plurimum eius dissertatione delectati, ob coniunctam cum insigni modestiâ gratiam, totam ferè disputanti concesserint horam. Et siue per illam se concitationem accenderit, siue itineris per æstivum diem longitudine se inflammavit, siue ipsa morbi semina incrementum sumperint, sequenti nocte febris ad priorem inualetudinem accessit; nullamque ei quietis partem reliquit. Explorabat se manè num febris remisisset; at sentiens ingrauescere amplius, viribusque se deficere, ratus teneri lege iudicij faciendi, cum horâ 19. proximè Rectoris cubiculum transiret, rogatus ab eo obprauum

P. Stephano del Bufalo.

Febri corripitur.

*In Valetu-
dinarium
concedit.*

*Lectulo de-
ponitur.*

*Admonet
periculi in-
uisentes.*

prauum vultus colorem, ecquì haberet, mor-
bum aperuit; iussusq; à Patre ad Valetudina-
rium se conferre, honore submissè, vt solebat,
habito, paruit; eumq; agrorum Curator le-
ctulo ad quiescendum imposuit. Tribus post
horis ad eum visendum iuit Rector, febrif-
que remissione animaduersâ, exutum de-
poni lectulo iussit. Sabbato igitur, horâ cir-
citer 22. & mediâ in lectulum concessit. Ro-
gante agrorum Administro, quid factò opus;
alacriter ille: In manibus Domini sumus,
quidquid illi placitum, prompti & facere &
pati. Superuenit id temporis Philosophiæ
Professor, & Ioannes solitâ oris vocisq; hi-
laritate memoriam illi versiculi illius refrica-
uit: *Videte, vigilate, & orate: nescitis enim quan-
do tempus sit*; sperans haud longè abesse tem-
pus. Noctem inquietam duxit. Dominico
manè Synaxi sacrâ, vt Valetudinarij est vsus,
reficitur; cælestemq; illum panem affectu
religio-neq; magnâ sumpsit, volens erepere
lectulo, & in solum se prouoluere; sed veritus,
nec nisi super lecto genua curuare permissus.
A sumptâ Eucharistiâ, in aduentum Medici
conquieuit. Medicus subleuatum censuit. Ille
solitâ tranquillitate, alacriter diem reliquum
cum alloquentibus pio sermone triuit.

Quoniam verò per eos dies, cauendo
contagionis periculo, admoniti erant qui
agros

ægros viserent, interuallo ab ijs iusto abesse;
Ioannes vtrò eius cautionis aduentantes
monebat, ne nimum sibi propinquarent.

Vesperis crescere denuò morbus cœpit; tota *Morbus in-*
que nocte adeò Iuuenem fatigauit, vt quietis *gravescit.*

Die Lunæ proximo Medicus
ei medicinam adhibuit; quam ille impigrè
hausit, conuersusque ad Sacerdotem adstan-
tem ciuem suum, precatus eum est, vt vulga-
rem benè precandi formulam, à prandio
cœnaque dici consuetam, recitaret: reliquum
deinde diem per summam inquietem egit;
horaque certâ de integro noua febris inuasit.

Sub noctem quæsiuit ab ægrorum Curato-
re, an, quia sequens dies S. Laurentio festus
erat, non esset Angelico se pane recreaturus.

Cui cum respondisset Curator, ægris deferri
Eucharistiam extra Dominicos dies non so-
lere, curaturum tamen si ipse cuperet; Non, *Valetudi-*
inquit, mi frater, ne quælo te commoueat *narij mori-*
quid ego expetam, sed faciamus quod solent *bus paret.*

ceteri, & Synaxi abstinuit. Animaduertit
Ioannes, è morbo suo grauem cubiculo con-
ciliari odorem; & vt naturâ erat munditiei
nitorisque amans, ac seruans decori, rogauit
administrum, vti vel incommodo suo prouideret,
ne quid fastidij caperent qui tantâ ad
se charitate visebant. Huc vsque morbus
(Medici iudicio) periculo caruit; etiamsi pul-
monum

monum aliqua subesse inflammatio videtur; sed eâ nocte vires illum destituere, & festo S. Laurentij die adeò iacuit debilitatus, ut singulis horæ quadrantibus fuerit refocillandus. Ille nihilo fractior animo, visitantes non minore tranquillitate accipiebat, quàm si morbo nullo teneretur. Die Martis sub noctem Rector, periculi admonitus, postquam omnes valetudinario excessissent, Ioannem compellans rogabat, an, si Domino placeret in cælum eum euocare, aliquid molestia moraretur; Non, aiebat, mi Pater, nisi fortè metus aliquis defecturæ charitatis inter Flandro-Belgicam Prouinciam & Romanam, quando Belgij Patres, me socioque meo mortuis, in posterum fortè verebuntur huc Belgas mittere, desinetque paulatim vigere illa tam propria Societati communicatio. Ceterum, si Deo gratum fuerit me mori, scit ille quid faciat. Quanti autem mea interest, ego omnem Dei nutum paratissimus expecto: sed si mihi foret optio, migrare longè malim, quàm remanere. Gaudius hac Ioannis responsione Rector, gratulabatur illi quidem tam promptâ migrandi voluntate, sed quo ad se res illa tangeret, optasset tam insigni virtutum exemplo Collegium suum non orbari: & quia valetudini eius metuebat, ægrorum Curatorem eiusve socium noctem peruigilare

Metus exitus Ioannis.

Rector valetudini Ioannis metuens.

lare iussit. Sub quartam ergo noctis horam, cum capere somnum non posset, Ioannes de Deo differere instituit. Valetudinarij curator pulsu venarum explorato, cum vix micare deprehendisset, ad Ioannem, Nihilne, inquit, tibi Pater Rector iniunxit? nam è re mihi facturus videris, si cras manè sacro te Eucharistię pabulo recreaueris. An vt Viatico? excipit Ioannes: Vt viatico, ait alter; nam parum affulgere spei video. His auditis, Ioannes tamquam iucundissimis acceptis nuntijs recreatus, Curatoris se collo circumplicat, stringitque complexu, significans quanto animi gaudio perfunderetur. Contrà commotus Administrator, in tantam se demisit tristitiam, vt erumpētibus idemtidem singultibus, vocem in verba formare non posset. Ioannes verò animum illi erigebat solando, hortandoque, non patienter modò, sed alacriter ferret: & Quin, inquit, læti nos comparamus; certè iucundiozem nuntium, maioremque lætitiã numquam mihi poteras attulisse. Tum Christi crucifixi simulachrum petitem vbi manibus tenuit, sic affari cœpit: Domine, tu scis, te esse vnicum vniuersumque bonum meum quod in hac vitã possedi, possideoque adhuc; sed, ô Domine Iesu, ne me nunc desere. His similibusque cum Deo colloquijs, ardentibus sanè, tempus extraxit, quibus audiendis

*Aegrorum
Curator de
Viatico eũ
admonet.*

*Lætitiã
Ioannis au-
dito mortis
nuntio.*

*Colloquũ
cum Chri-
sto.*

diendis Valetudinarius in lacrymas scilicet amplius liquecebat, sed sumptâ tandem fiducia, flagitans, uti Deum pro se in cælo oraret, extorsit promissum. Admonitus Ioannes tanto illo affectuum impetu vires fortè nimium fatigatum iri, rogatusque ut ijs aliquantum temperaret, At intelligas velim, mi frater, inquit, animum mihi colloquijs istis admodum refici ac subleuari. Moxque ei scribere iusso, hæc verba dictavit:

*Schedium
à Ioanne
dictatum.*

Veniam oro dulcissimum Patrem meum Generalem, doleoque extitisse me tam indignum Societate filium. Gratias insuper habeo dulcissimæ matri meæ Societati Iesu, ob maxima mihi indignissimo collata beneficia. Gratias ago P. Rectori, Præceptoribus meis P. Francisco Piccolomini, P. Tarquinio Galluzzi, P. Horatio Graffi, pro impenso in me tot laborum officio. Gratias do Patri Ministro Fratribusque valetudinis meæ curatoribus, pro insigni eorum erga me benevolentia. Gratias reddo omnibus qui exigui huius morbi tempore me inuiserunt. Velim calcitam humi sterni, dum sacrâ Synaxi reficiar: actum frequentes optem adesse Fratres meos recentiores collegas. Oro P. Rectorem, ut, cum ego nec cominus nec eminus quemquam complecti possim, vices meas imponat alteri, qui pro me Patres Fratresque meos
charif-

charissimos de more Societatis complectatur. Velim liceat mihi mori induto veste Societatis. Hoc schedium Rectori in manus dari rogauit; eoque perscripto, ad intermissos pietatis affectus redijt. Sextâ noctis horâ, Mercurij die imminente, Rectorem ad se vocari flagitauit. Is quàm mox adfuit; reperitque Ioannem animo in Deum defixo, accinctum itineri illi magno in cœlum. Diu cum illo Ioannes de rebus animi sui collocutus, exomologesim ei facere instituit: quæsitæque Rectoris sententiâ, an è re esset, vitæ, quam in Societate degerat, vniuersæ factâ narratione se expiare; cum non esse intellexisset, acquieuit. Ita nempe Rector iudicabat, cui exploratissima erat illius vitæ innocentia, quam Angelicâ puritate, seuerissimâ legum omnium obseruantia, vigilantissimâ sui custodiâ, perfectissimam planè consummarat.

Dum simul colloquuntur, ingressus Valentinarius, dictatum mox schedium Rectori dat; quo lecto, annuit petitis, concessitque fieri quæcumque ex eius forent consolatione. Utque recentiores collegæ frequentes adessent, dum salutis Viatico Ioannes instrueretur, negotium cuidam dedit admonendi, quàm primùm è somno excitarentur, in Templum frequentes conuenirent, comitandæ sanctissimæ Eucharistiæ. Ioannes interea

M rerum

rerum omnium faciendarum prouidus, curatorem suum rogauit, ut pedes sibi ablueret, admittendæ simul salutari vnctioni, quod mysterij huius religione fieri flagitabat. Octauâ noctis horâ, audito vigiliæ signo, obierunt cubicula circitores qui e somno excitarent, iuberentque frequentes adesse Ioanni Viaticum iam iam accepturo. Visum omnibus, accepto tam inexpectato nuntio, non vocem audire auribus, sed telum infigi pectoribus, vnoque ferè ore conclamarunt, Heu quantam facimus iacturam! ô qualem quam sanctum amittimus fratrem! Vtque in tempore adessent, Synaxim vltimam obituro, pro se quisque maximè accelerabat. Adiunxit se lateri Ioannis P. Cornelius à Lapide, sciscitatum quâ culpæ religione teneretur, quæ anxium eius animum haberet: magnâ ille mentis tranquillitate respondit, nullius omnino se conscientiæ fide commoueri. Strata in solo culcita fuit, tunicaque talaris dorso eius, ut cupiuerat, circumiecta. Accurrebant interea in valetudinarium quotquot adesse tempori potuère; qui viso Angelo illo in culcitâposito super pauimento, auditisque feruentissimis eius vocibus, quibus nunc I E S V M nunc M A R I A M appellabat, lacrymis præ animi teneritate non temperabant. Mediâ post octauam horâ Collegij Rector, multorum coronâ

*Communis
mæror su-
per morte
Ioannis.*

coronâ cinctus , frequentibus Contubernij
 scholasticis , intulit in Ioannis cubiculum
 cæleste illud Eucharistiæ pignus. Tum ille,
 adstantium duorum auxilio in genua alleua-
 tus , confessionis solitæ præmissâ formulâ,
 dum sacram Hostiam Sacerdos digitis tenet,
 improuiso, sed magno amoris spiritu , in hæc
 verba prorupit: *Protestor hîc esse verum Filium*
Dei Patris omnipotentis, & beatissimæ semper
Virginis. Protestor me velle viuere & mori ve-
rum filium sanctæ Matris Ecclesiæ Catholicæ
Apostolicæ Romanæ. Protestor me velle viuere
verum filium beatæ Mariæ Virginis. Protestor
me velle viuere & mori verum filium Societa-
tis. Quibus tam inopinatis vocibus, tantâ af-
 fectus religionisq̃ue significatione prolatis,
 permoti circumstantes , cùm deinde audi-
 rent hæc ei verba à Sacerdote reddi: *Accipe,*
frater, viaticum Corporis Domini nostri Iesu
Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, & per-
ducat in vitam æternam; perinde atque iam
 conclamatum fuisset, præcisaq̃ue in poste-
 rum spes omnis vtendi suauissimâ illius fa-
 miliaritate, tam abruptus sese omnium plan-
 ctus in lamenta effudit, vt nisi qui præsentem
 audierint , difficilè sint credituri. Ioannes
 pignore illo æternæ gloriæ accepto, submisso
 parumper capite, brachijsq̃ue ante pectus in
 crucem decussatis, totus intereâ abripiabatur

animo, ad diuinum illum hospitem omnibus flagrantissimæ charitatis officijs demerendum, à quo inuicem ipse cælesti erat hospitio accipiendus. Mox in lectulum reclinatus, sacro se Oleo lini in extremi agonis luctam postulauit; vngique, præsentem se, iussit Germaniæ Assistens, qui recens in Collegium venerat. Refertum erat cubiculum domesticis qui adesse voluerant: iterumque ubi recitare consuetas preces Rector instituit, tanta omnium erupit comploratio, vt Rectorem quoque commoueret, nec nisi semifractis truncatisque vocibus peragere posset; contra ille qui plorabatur, placidissimâ quiete animi ac tranquillitate, iunctis manibus, oculis in cælum fixis, animo in Mysterij præsentis cogitationem reuerentiamque abducto, Sacerdoti vtrò respondebat, contentâ voce, ac ferè solus, cum ceterorum vocem lacrymæ gemitusque impedirent. Iam salutari Oleo delibutus, sui coram præsentibus accusandi de admisis per vitam noxis, formulâ nobis vtitatâ, facultatem à Rectore impetrauit. Rogatus in morbo, numquid solandi sui causâ fieri dicere vellet; Rectori in aurem, Si, inquit, Reuerentiæ vestræ videtur, significare Patribus Fratribusque præsentibus, non aliam maiorem me hoc tempore percipere consolationem, quam illam conscientiæ meæ, nullum

*P. Theodo-
rus BU-
ZANS.*

IOANNIS BERCHMANNI. 181
lum voluntate meâ (ex quo in Societate vi-
uo) admissum à me esse (quod equidem
sciam) veniale peccatum; nullam deliberatò
Religionis nostræ Regulam violatam; nul-
lum Superiorum meorum ordinem præteri-
tum; id omne vestri facio arbitrij. Magnâ id
animi demissione indifferentiaque propo-
suit, pro eo quo ferebatur studio in exactam
legum nostrarum obseruationem, quam
optabat omnibus cordi esse. Rector id fore
è publicâ vtilitate ratus, circumstantibus eius
rei indicium fecit. Quâ auditâ, omnes, hoc
ampliùs tam innocentis fratris sodalisque
iacturam deplorare. Nam certius iam crede-
bant, illius desperatam debere esse sanitatem,
quem numquam alioqui, nisi certum secu-
rumque moriendi, sic fuisse de rebus suis lo-
cuturum sciebant. Deinde cum amplecti
vniuersos cuperet, Rector veritus ne nimium
se fatigaret, cum omnium se nomine eum
esse complexurum dixisset, eorum tamen
qui præsentibus intra cubiculum aderant, am-
plectendorum copiam fecit. Cum horum
nonnullis sani valentisque instar collocutus,
deferendas in cælum eorum supplicationes
ac mandata (quasi breuè eò profecturus) re-
cipiebat; alijs ipse varia salutis virtutumque
præcepta ingenuâ simplicitate commenda-
bat. Supererat Mathematices Professor,

*P. Horatius
Grassi.*

M 3 cuius

cuius postremi collum Ioannes amplectens, Hac nocte, inquit, mi Pater, in mentem mihi venit tantæ tam proluxæ charitatis vestræ in me; argumento sit, schedium à me dictatum. Gratias habeo pro omni (quam docendo me suscepisti) molestiâ ac labore. Professor lacrymans & in genua abruptim prouolutus, veniam à Ioanne petijt, quòd non eâ quâ par erat charitate affectuque eum esset persecutus; neque exemplo eius, in quantam debebat, perfectionem fuisset prouocatus, contenditque, vti cum in cælo degeret, orandi sibi eximiam impetraret facultatem. Ioannes ut erat egregiè demissus, ægerrimè scilicet patiebatur, Sacerdotem, eumque Præceptorem, iacere sibi aduolutum, anxiaque sollicitudine, ut se erigeret, obtestatus, facturum apud Deum quod petebat, pollicebatur. Interea Sacris operatum abiuerat Rector, & Ioannes vultu ad P. Franciscum Piccolominum præsentem verso, *Pater Rector*, inquit, *luctatur pro me, ut Iacob*. Id quod breuè, non abs re dictum fuisse, constitit: nam redux à Sacro Rector, rei que iam dictæ inscius, cum Ioanni diceret, Conquestus nonnihil cum Domino sum, mi frater Ioannes, quòd immaturè ad eò videatur te velle nobis eripere; Ioannes subridens, deiectis modestè oculis responsi nihil reddidit. Eodem illo die semel & iterum

rùm eidem Patri hæc verba repetiuit: *Oppugnat me Pater Rector, sed non vincet. Vereor ne Pater Rector opponat se voluntati diuina.* Quæ verba à plerisque ad Rectorem relata, conuenire cum re ipsâ compertum est: cum ille sæpiùs eo die flagranter à Deo vitam sanitatemque Ioanni esset deprecatus, sed quâ id viâ humanitus Ioannes intellexerit, hucusque non potuit explorari. Præter ordinarium Domus Medicum, hoc die aduocatus est Doctor Angelus Boynarea: qui, visâ insigni Ioannis indifferentiâ, tantaque animi mortem expectantis hilaritate, tranquillitateque, ad pietatem commotus, cum lacrymis iam digrediens, exclamabat: Hic alter quidam est Aloysius. O beatos vos, qui tam alacriter ad mortem estis comparati! Paucorum est hæc non vulgaris felicitas.

Hoc illum die P. Generalis inuisit: cuius *Visitur à R. P. Generali.* se præsentiam priùs quàm moreretur desiderare dicebat; cum ad faustam eius imprecationem obtinendam, tum ad gratias referendas curæ in se paternæ, petendamque veniam offensarum. Pater Generalis nihil ignoscendum extitisse dictitans, aspersum, signatumque lustrali aquâ, bono esse animo iussit. Cubiculum eius toto hoc die Patrum Fratrumque plurimi assiduè compleuerunt; quos ille solitâ suâ affabilitate vniuersos accepit. Quod

M. 4 verò

verò sentiret, quæcumque Medicorum arbitrio iuberentur, ea refocillandis instaurandisque viribus suis adhiberi medicamenta atque aromata, cuiuscumque pretij forent, religioni ducere coepit id sibi abundè superque esse, & Patri cuidam, *Mens hic*, inquit, *morbis pretiosus est*. quo respondente, eam esse Societatis solitam charitatem, protinus acquieuit. Vespere diei Mercurij pluribus eius iuuandi studio contendentibus, mandauit Rector, vt nonnullis vigilantibus, alij somnum peterent.

P. Ioanni
Gouda.

Morbis corpori quidem, sed non animo Ioannis quietem adimebat; quippe mens eius altam cum Deo colens pacem, ardentem idemdem preces in cælum iaculabatur. Rogatus ergo subinde, quid gemitu tanto suspiraret; Gratias, inquit, Deo ago pro beneficio vocationis. Sacerdos quidam quarebat, an legi sibi aliquid iuberet; Caput, inquit ille, ex Aloysij historiâ, de eius morte. Cùm in lectionis cursu huc ventum esset, vbi narratur, nullum ab Aloysio per longinquitatem morbi, impatientis animi signum datum esse: ille ad Christum cruci affixum versus, Domine, inquit, si (quod non memini) impatientiâ fortè peccaui, ignosce. Audito deinde, quòd accepto mortis nuntio, Hymnum *Te Deum laudamus* recitasset, conatus imitari, rogauit adstan-

adstantes, sese vt iuuarent; adiutusque recitauit. Valetudinarius explorando venæ motu cum propius accessisset, quæsiuit Ioannes, ecquî valere sibi videretur. Ad terminum, inquit, appropinquamus. Tum ille, qui permiserat eo vsque Sacerdotum assistentium officio subinde se, vel ad mouendum corpusculum adiuuari, vel medicinam, vel aquam, refrigerando palato præberi, eos admonuit, sui deinceps mouendi officio abstinere, ne, vt ipse pie interpretabatur, irregularitate se aliquâ imprudentes obstringerent, maturando sibi mortem per obsequia. Mox Crucis sigillum dari sibi poposcit: quod allatum, Rosario è collo detracto, religiosè redimiuit, (sic namque dormire solitum, suspensâ è ceruicibus coronâ, suprâ scripsimus.) Tum Regularum nostrarum petito libro, cum fortè vnus aliquis adferretur, à quo abesse Scholasticorum leges, percurrendo folia, obseruasset; alterum dari sibi flagitauit, quo leges illæ quoque continerentur. Hunc allatum, Cruci Rosarioque applicuit; ac tria hæc instar pretiosi fasciculi simul manu complexus, insolentia verborum hilaritate dignissimam conscientiam suam vocem emisit: *Hæc sunt tria mihi charissima, cum his lubenter moriar.* osculatusque, pectori imponebat. Insuper rogabat adferri icunculas Cælitum omnium quas varijs

mensibus fortitus seruauerat, agglutinatas libello cuidam è chartâ virgine, è quibus subinde gnomas breuiculas prælegi sibi cupiebat. Psalmos prætereà Graduales, quibus delectari videbatur, nonnumquam recitari curabat, reliquumque noctis quietè utcumque duxit. Proximè surgendi horam, Valetudinarij curatorem compellans, Pater Rector, inquit, contendit pro viribus, ut me, beneficio Prouinciæ meæ seruatum, à Domino exoret; sed credo irritum precis suæ fore. Paulò post Rector ipse adfuit, iussitque Ioannem suam à Deo (si è maiore eius esset gloriâ) salutem flagitare. Iterùm reuersus, Mi frater Ioannes, inquit, inter recitandum sacras Officij canonici Preces, aduerterunt mihi ànimum illa cuiusdam Responsorij verba, quæ quadrare in te videntur: *Puer meus, noli timere, quia ego tecum sum, dicit Dominus. Si transieris per ignem, flamma non nocebit tibi, & odor ignis non erit in te. Liberabo te de manu pessimorum, & eruam te de manu fortium.* auguror probatum in te iri vaticinij veritatem. Tum ille, Ita spero, respondit; sed meritis beatissimæ Virginis: eademque secum verba reputando sæpius repetebat; ac solus cùm esset, aut à paucis circumfessus, suauissimis affectionum piarum iaculis cælum petebat, præcipuè verò Deiparam hisce similibusve sententijs alloqueba-

quebatur: *Ne me deseras Maria, ne me fallas; filius enim tuus sum, tu scis, quia iuravi.*

P. Ioannes di Lugo S. Theologiæ Professor, cum fortè negotium quoddam Deo admodum honorificum præ manibus haberet, id Ioanni commendatum venit; adeò precibus eius fidebat.

Die Iouis manè rumore vulgatum erat, *Visitantiū concursus* Ioannem de morte suâ clariùs edixisse: hinc magni, quâ nostrorum quâ externorum, in Collegium concursus, se suaque precibus illius commendantium. Etiam si enim paucis, ob exiguam rerum tractationem, huc vsque notus esset, inclaruerat tamen opinione singularis modestiæ innocentiaque, quâ passim sanctus audiebat. Hos inter fuit Illustrissimus Angelus Cæsi, filius Ducis d'Acqua-sparta, qui Ioannis virtutem adeò semper suspexit, ut non rarò in Collegij hortum venerit, eius obseruandi causâ, dum colloquij horâ cum alijs animum relaxaret: simulque illo se spectaculo recreandi, quo omnes, vnico campanæ signo audito, sermonibus intermissis, silentio summo, ad suas quisque occupationes, in cubicula reuertuntur. Iam nempe id maximo illi quoque solatio erat, eum videre in illo mortis procinctu tantâ animi tranquillitate, tantâ alacritate vultûs iacentem, ac si æger non fuisset; audire tam placidè loquentem

tem

Opinio Illustriissimi Angeli Casi de virtute Ioannis.

tem de morte, deque secutura vitâ. Cuius orationibus cum salutem suam commendasset, inde digressus, affirmabat, visum sibi Angelum in eo lecto vidisse iacentem, in quo tam placidè quiescebat, tam expedite loquebatur, ut nec morbi, nedum mortis, sensum ullum habere videretur.

Iuuenem quemdam nominans (qui bi-duo post in Tyrocinium Societatis erat ingressurus) Hic (aiebat magnâ vultus animique hilaritate) meum in locum est successurus. Domino Hieronymo Martelli promisit se memorem eius in cælo fore. Inclinante iam die, rediêre Medici, viribusq; defectum reperere. Quibus cum gratias humaniter habuisset, vni eorum, *Eamus*, inquit, *mi Domine, eamus*. Et quomodo rogat ille: *In cælum*, ait Ioannes. Roganti Medico, ut sui in cælo esset memor, promisit facturum lubenter. In discessu, Filander Medicus, Non est, ait, tanta morbi huius grauitas, quæ Iuuenem adeo debilitare possit; sed illud necessariò cum Hippocrate dicendum nobis est, *Hic moritur diuinitus*, aduersus quam vim omnis nostra impar est medicina.

Iudicium Doctoris Filandri de morbo Ioannis.

Iam ager tot visitationibus fatigatus, viribusque defectus, sibi ut relinqueretur, à Superioribus mandatum erat: at Ioannes, visâ Patrum Fratrumque præforibus turbâ, facultatem

cultatem petijt, singulos seorsim admittendi, non ignarus (vt euenit) extremum id alloquium fore. Post alium alius, singuli introiēre, supremū salutaturi, amplexurīq; . Nonnulli pro suā in eum veneratione, quam ille ægerrimè patiebatur, nec nisi cum dolore ferebat, de genibus loquebantur, vnusquisque cum lacrymis aut se suaque commendantes, aut salubre monitum aliquod poscentes. Ioannes corpore debilis, sed firmus animo, beneuolè audiebat omnes, pollicitus se omnium postulata curaturum; tribus ferè rebus ab eo apud singulos commendatis; nimirum, beatissimæ Virginis religioso cultu; constanti orationis studio, quod vnicum cum Deo se iungendi præsidium dictitabat; denique accuratâ Regularum nostrarum obseruatione. Alijs priuata quædam præcepta tradebat ad internum cuiusque habitum proprie spectantia; quæ tam accommodata plerisque præscribebat, vt obstupescerent, quomodo perspecta illi essent alienæ mentis arcana, quæ soli Deo putabant esse posse explorata; ac plerique eorum & Rectori & Præfecto spiritualium rerum affirmarunt, magno sibi vsui ea documenta fuisse. Magistro suo pollicitus est, impetraturum se commilitonibus suis omnibus affectum erga Virginem Matrem. Patrem quemdam controuersijs scriben-

*Mortuus
tria plerisque
commendat.*

*Priuata
quibusdam
dat docu-
menta.*

*P. Andream
Eudem.*

*P. Iosephū
Coppioni.*

scribendis districtum, orabat ut stylum verteret in Calvinum. Concionatorem vnum adhortatus est (quam diu per Ecclesiæ auctoritatem liceret) immaculatam Virginis Conceptionem constanter è suggestu tueretur. Germano cuidam Sacerdoti auctor erat, probaret se non degenerem Societatis filium in propugnandâ Ecclesiâ Romanâ aduersus hæreses inter Septemtrionales.

P. Alexandro Rocca.

*P. Ioannem
Baptistam
Ferrari.*

Alterum quemdam instigabat ad celebrandos Cælites Ordinis nostri, stylo nempe suo, ut ipse intelligebat: nec aliter alios, diuersis ferè modis singulos aptè adhortabatur, quorum cum longissima sit series, non satis etiam de monitis reliquorum liquet. Sed illud hoc in genere animaduersum fuit, Ioannem insigniter alioqui demissum, modestiâ verecundiâque eximium, qui non Maiores modò, sed infimos quosque reuerebatur; neque aliàs facile cuiquam (nisi intimâ sibi familiaritate coniuncto) documenta vlla tradidisset, hac vesperâ, tantâ libertate locutum, tamquam fuisset potestatem habens. Et certè ea erat tum loquentis grauitas ac maiestas, ut quiuis facile intelligeret, non tam illum quàm Deum eius verbis loqui.

*Nicolaus
Raskai.*

Aderat omnium postremus adolescens quidam patriâ Hungarus, Ioanni in studiis æqualis, qui singulari religione eum semper obser-

obseruarat, amabatque affectu tanto, ob
 egregiam quam de eo habebat sanctitatis
 opinionem, vt res cum illo intimas animi sui
 communicaret, ei que non secus morigera-
 retur ac Patri suo spirituali. Hunc Ioannes
 ob insignem illam fiduciam cum strenue ad
 virtutem promouisset, extremum esse ad-
 uentantium iussit, quod per otium liberalius
 ei loqueretur. Digressis omnibus solum ad-
 misit, complexumque ita compellauit: *Iam
 hoc vltimum, mi frater, valere te iubeo, neque
 ultra te alloquar in hac vitâ. Scis, quam te in
 terris amauero; pergam porrò adamare in celis.*

Quibus verbis ille ad lacrymandum com-
 motus, & in genua prouolutus, Quando er-
 go nos deseris, inquit, fac sis, mihi impetres à
 beatissimâ Matre ea auxilia, quibus egere ad
 salutem perfectionemque me nosti; specia-
 tim verò, vt genuinum Societati me filium
 approbem, ipsaque vt talem me agnoscat.

Ioannes paterno velut affectu, Lubenter, mi
 frater, respondit, eas quas petis res tibi pro-
 curabo, atque amplius etiam spiritum ora-
 tionis & mortificationis. Tum alter, Dic er-
 go, amabò te, seriò ac sine ioco, credisne cra-
 stino te esse moriturum? Crastino, inquit
 Ioannes, manè. Poteròne, rogat alter, præ-
 sens interesse? Fac intersis, respondit ille. De-
 nique de genibus hoc vltimum obtestatus,

Quan-

*Aperitè
 mortis suæ
 tempus
 præsignat.*

Quando ergo me relinquis, ait, mi frater Ioannes, supremam mihi quæso apprecationem impertire, manu in Crucem ductâ. Hic Ioannes abnuere, alter precari atque instare per amorem illum perpetuum, per fiduciam tantam, quâ arctè adeò fuerant colligati, ne tristem se dimitteret, irritumque petitionis supremæ. Victus ergo precibus Ioannes, sublata manu, ridente vultu, affectu quodam teneriore, bis illum Cruce ductâ signavit; subrectumque in pedes (cùm gratias ei egisset pro commodatis per morbum reliquijs Indigetum nostrorum) rogavit easdem sibi ad mortem vsque relinqueret; quod promisit, hilarisque discessit.

*Sacerdotes
multi geni-
bus flexis
benedictio-
nem eius
flagitant.*

*Armatus
est aduer-
sus tenta-
tionum as-
sultus.*

Collegij Rector viso illo tanto tam insolito concursu, non Fratrum modò nostrorum sed & Sacerdotum, in genua se abijcientium, petentiumque ab eo cruce signari; subueritus ne malus dæmon gloriolæ alicuius inanitate inflatiores ei forte spiritus faceret, egredi cubiculo iussis qui aderant, Ioannem sic admonuit: Mi frater, duplici potissimum tentationum genere salutem tuam petere dæmon hoc tempore posset; fidei nimirum, & inanis gloriæ agitatione. Mactè ergo animo, aduersus vtrumque armatus fortiter decerta. Tum Ioannes: Deum veneror, mi Pater, equidem aduersus fidei oppugnationes
fatis

fatis mihi armatus videor; contra vanæ gloriæ assultus, si qui euenerint, iam iam egregiè me communiuit spiritualium rerum Præfectus.

Solebat, dum valeret, intecto dormire capite, nullo nocturni pileoli vsu. Valetudinarius sollicitus ne id ægro noxium esset, pileolum ei induxit, adiiciens, melius ægro esse si tegeret caput. Ille tum quidem tacuit; at mox absente Valetudinario, Patrem quemdam interrogauit, facerétne contra leges, in lecto iacendo capite aperto. Pater ei affirmabat, neque legi vlli, neque modestiæ virtuti repugnare. Si vel pauxillum intectam corporis partem aliquam videret, statim operiebat. Quin Patrem aliquem curæ suæ inuigilantem obsecrauit, ne omitteret se contegere, etiam si fortè (quando iam loqui non valeret) brachiorum iactu id deprecaretur. Vesperè ad Angelicæ Salutationis signum orauit eundem Sacerdotem ciuem suum, eâ sibi nocte vt adesset; præsentens imminere nimbum aliquem tentationum, *Hac nocte*, aiebat, *agetur de summâ totius rei.* Quin tertium eodem illo die Valetudinis curatori dixerat apertius, paratas sibi à cacodæmone machinas, quare pro se Deum oraret. Magistro denique suo his verbis, *Pater, hac nocte luctabor;* alteri verò Sacerdoti istis, *Erit mihi hac nocte*

N luctan-

luctandum, instantem prædixerat pugnam. Animum erigebant ei omnes, hortati, à beatissimâ Matre, Angeloque Custode certam speraret opem. Iuuenem intuitus æqualem sibi in Belgico Societatis Tyrocinio, Commendabo te, inquit, beato Aloysio. Qui cum rogaret, Siccine ergo lubet abire? *Cras, credo, ait, discedam.* Circiter primam noctis, ambulationes exedræque Valetudinarij conferta erant Sacerdotibus alijsque domesticis, ad eò quilibet, ne abesset, supremi illius temporis studebat esse securus; neque facile, vt abirent longius, persuaderi se sinebant; dum Rector dormitum omnes proficisci iussit ad capiendum somnum, pollicitus, si mori contingeret, esse eos expergefacturum: quo promisso cubitum omnes discessere. Præceptori abiturienti, dicenti que, Vide sis, mi frater Ioannes, in reditum me expectes, neque absente me proficiscare; respondit, *Ne dubitet R. V. præsens aderit meæ profectiõni.* Patrum aliqui, extra eos quibus assistendi mandata erat cura, pro suâ in eum pietate rogarunt, vt manere sibi liceret. In his P. Stephanus del Buffalo studiorum Præfectus, foris, vicino in cubiculo, horis plusculis moratus, pactus vt vocaretur, tandem discessit. Cum nonnulli ex ipso morbi genere augurarentur mori eum etiam loquentem posse, id que audisset Ioannes,

nes,

nes, *Sic eueniet*, inquit, *etenim spero*, cum al-
 terum à Deo poposcerim, ut aut in castris
 moriar inter iuuandum milites qui in Belgio
 aduersus hereticos præliantur; aut sensibus in-
 tegris, ac loquens; hoc altero duorum à Deo me
 cumulatim iri: prorsus non dubito. Digressis
 omnibus, Valetudinarius pauxillum illi car-
 nis in liquorem decoctæ præbuit. quod cum
 exforbisset, Abundè, inquit, mi frater, oro
 te, sobrius est, iam orandi, non edendi
 tempus est. Remanserant eâ nocte ad perui-
 gilandum tres Patres Belgæ. ac secundâ ferè
 noctis horâ Ioannes vni eorum sponte suâ,
 Bonum factum, ait, si preces recitentur, quibus
 migrantium animi subleuantur, ne fortè com-
 modius deinde tempus deficiat; & mos illi ge-
 stus est. In Litaniâ decurrendâ, cum ad Con-
 fessorum ordinem ventum, voluit addi no-
 mina Indigetum nostrorum S. Ignatij &
 Xauerij, beatorum Aloysij & Stanislai, beati
 Francisci Borgiæ, Patris Iosephi Anchiætæ,
 & Alfonsi nostri Rodriguez. Finitis preci-
 bus, experiebatur an somnus se vllus com-
 plecteretur: at vbi nihil esse somni sensit, in
 aliam partem versus, contentâ alacrique vo-
 ce cantare cœpit Hymnum, *Aue maris stella*,
 concinnâ iucundaque sonorum varietate.
 Ad illa autem verba, *Monstra te esse Matrem*,
 subito se erexit. Monenti Valetudinario ne

Prædicat loquentem se esse moriturum.

P. Marcus van Doorne.

P. Ioannes Gouda.

P. Philippus Alegambe.

Cantat an- te moxtem.

se fatigaret, respondit, alacrem esse oportere. Denuo que presentes, uti pro se preces funde-
rent, rogavit, reformidans aliquem cacoda-
monis assaultum; illique animos ei fecere. Ro-
gatus à Valetudinario, aliquidne appeteret,
virium recreandarum causâ; Nullius, ait,
mihi appetentia est, sed si quid sumi P. Rector
iusserit, exorbebo quidlibet. Hic Patrum
aliquis excitare eum ad religionis actus ali-
quot, sententijs hisce Latinè pronuntiatis,
cœpit: Nunc oportet amare Christum &
beatam Virginem, quam amasti in vitâ, &
amabis in morte. Ille sic respondere: *Quam
conatus sum amare in vitâ, & ipsa amabit me
in morte.* Iterum alter: *Et utrumque amabitis
in æternum. Ita spero,* subiecit Ioannes. Paulò
post denuò Pater: *Ioannes, si mille corda ha-
beres, nonne Mariam mille cordibus amares?*
Tum Ioannes: *Mille cordibus amarem.* His
alijsque id genus colloquijs tempus trahe-
bant in quartam ferè noctis horam, cum vi-
sus ille in quietem verso corpore se dare vel-
le: at mox ostendit, non tam somni, quàm
prœlij aduenisse tempus; si quidem versatio-
ne vnâ in medium se lecti conijciens, oculis
in cælum fixis, turbato vultu, trementibus
labijs vociferari atque hunc in modum lo-
qui cœpit: *Non faciam. Ego ut offendam te
Domine? Maria, ego numquam offendam filium
tuum.*

P. Alegam-
be.

*tuum. Absit à me. Non faciam. Malo millies
 mori, decies millies, centies millies, millies mil-
 lies.* Exaudière clamantem qui vicinis in
 exedris vigilabant; excitique & accurrentes,
 angustijs velut obluçantem, iactantemque
 perturbatijs brachia reperère. Sed mox ad
 cacodæmonem conuersus, *Abi, aiebat, satana,
 non timeo te.* Alij circum lectum genibus
 nixi, preces fundere; Ioannem, lectum, cubi-
 culum aquâ sacrâ lustrare; ille Crucis sigil-
 lum, Rosarium, Regularum codicem, & Re-
 liquiariam thecam manu corripere: *Hæc, in-
 quiebat, arma mea sunt,* singulaque seorsim
 intuitus, suam cuique singularem laudem
 attribuit. Iniecto tandem in collum Rosario,
 voluere Regularum librum cœpit, titulis so-
 lis perlectis, dum incideret in formulam sim-
 plicium votorum, quam eximio sensu recita-
 uit, perinde atque fieri quotannis bis publicè
 consuevit coram Venerabili Eucharistiâ,
 dum vota instaurantur. Quòd autem ad vi-
 tæ terminum attigisse se videret, ea verba
 omisit, *Vt vitam in eâ perpetuò degam,* cetera
 deinde persecutus. Certamine finito, Sacer-

P. Petrus
 Granita.

gente, versanteque varias in partes nunc hor-
 sum nunc aliorsum, vti consueuerat scilicet,
 cum per vicos plateasque ac fora Romana
 id praeferebat concionibus aduocandis. Vbi
 ventum ad inuocationem Dei, dicto, *Parce ei
 Domine*, Ioannes sistere paulisper, & solus ipse
 oculis in crucem fixis, tricies, praeter propter,
 magno illud affectu sensuque repetiuit, *Parce
 Domine, Parce Domine, Parce Domine*. Hic
 Valetudinarius, venarum pulsu explorato,
 deprehensaque maiore virium debilitate,
 non obscure magnis eum passibus ad vita
 metas properare sensit. Rectorem ergo cele-
 riter admonet, ceterosque quos iubebat Re-
 ctor. Adfuere citò ad sextam omnes: Rector
 ingressus, Ioannem ad exercendos varios pœ-
 nitentię Theologicarumque virtutum actus,
 sententijs hisce breuibus, quibus alias solitus
 erat, per hunc modum prouocauit: *Daleo Do-
 mine, Credo Domine, Spero Domine, Amo Do-
 mine*. Tum illo etiam sapius repeti iusso, *Pa-
 ratum cor meum Deus, paratum cor meum*; ce-
 terisque parum per dimissis, vltimis Pœniten-
 tię sacris eum expiauit, solusque cum solo
 aliquamdiu collocutus est. Egresso Rectore,
 spiritualium rerum Præfectus ingressus est;
 alijque interea Patres, Rectori certaminis
 nocturni cum inferno hoste seriem (cuius
 huc vsque nihil intellexerat) exposuere; re-
 gressus-

gressusque præfente adhuc Præfecto, ut eum percunctaretur, offendit tam loquendi facultate defectum, ut verbum ab eo nullum posset extorquere. Eo animaduerso introire in cubiculum omnes, lectum circumfedere de genibus, Deumque Ioanni propitiare. Iacebat Ioannes supinus, sensibus integris, nec impeditis, defixis in Crucem Rosarium & librum oculis, quæ tria ambabus tenebat manibus, ita posita in conspectu, ut attractis erectisque genibus (ne à visu abessent) sustentaret; manus sigillumque Crucis modicè in genua inclinanti, cetera elingui ac muto solus supererat palpebrarum motus. Ad hunc modum quaternis ferè horis lectulo spirantis circumaduoluti, Deo animum eius commendabant, nunc preces repetendo, nunc religionis aliarumque virtutum actus subministrando: quod ille studium nutatione palpebrarum, gratum sibi esse indicabat. Gaudebat idemtidem lustrali aspergi, conatusque Crucem propius admouere, cum à proximis iuuaretur, admotam ori religiosissimè dissuauabatur.

Nonnullos ægrè habebat, non iam reipsa probari, quod superiore vesperâ prænuntiauerat futurum; loquentem nempe moriturum se esse, eò maximè, quod cetera eius dicta fuissent euentis huc vsque confirmata.

Recuperat
loquendi
vsum.

Horum quoque Deus metum subleuauit: nam circa nonam, cum leuem aliquem labiorum motum P. Franciscus Piccolomini in eo aduertisset, rogassetque, num quid vellet; ille adnixus quantâ poterat vi, hæc verba expressit, *Vellem posse loqui*. Subijciente mox Patre, vt mente efferret IESV nomen, quando voce non posset: ille insigni adhibitâ contentione, semel, iterum, sæpius explicatè IESV nomen pronuntiauit, vocemque paulatim cum loquendi vsu recepit. P. Rector, qui à sextâ ad vsque decimam illi adfuerat, animaduerso quòd expedite iam loqueretur, multiq̃ue iuuando superessent, Ioannes frater, inquit, tempus est operandi sacris. Interea caue ne moriari, sed reditum meum opperire. Ille gratum sibi imperium esse indicans, respondit facturum. Dum Rector ad aram facit, nequissimus ille mortalium hostis alterâ Ioannem dimicatione sollicitare cœpit; atque ille momento turbatus territusque, iactare sese, vnoque impetu in has voces erumpere: *Hoc non feci voluntariè, non feci volenter, veniamus domum, veniamus domum*. Præceptor eius, aduertens esse cacodæmonis oppugnationem; Ioannes, ad me attende, inquit, neque aliud quàm quod ego præibo, eloquere. Dic, *Credo Domine, Spero Domine, Amo Domine*. Ioannes rectè quidem ea verba

repe-

Iterum
tentatur.

vel speciem aliquam criminis fabricati.

Præferbat hoc tempore Ioannes voluntatem alicuius rei postulandæ, interrogatusque à Magistro quem vellet, respondit, velle R. P. Rectorem. Aduocatus quamprimùm est Rector, qui Sacro iam iam finito, quanto cyùs accurrat. Reddita Adolescenti erat tranquillitas animi, orisque hilaritas, & viso Rectore gestijt, latus se implese expectandi imperium. Tum Litaniam Cælitum eo mense vertentium recitari petijt, quod à Magistro eius factum, Ioanne repetente religiosè nomina omnium: ac cum nonnumquam linguæ iam tumefactæ vitio hallucinaretur, adnitebatur repetere, donec perfectè protulisset. Alio deinde Sacerdote percurrente Litaniam Mariæ Virginis, Ioannes non solùm distinctè repetebat singula à Sacerdote dicta, verùm etiam illa quæ Sacerdos ipse aut traieciat, aut omittebat dum subinde ad ægri vultum oculos conuerteret, accuratè restituebat, adeò præsens illi aderat animus. Atque hîc illud particulatim notatum fuit, quòd etiamsi aliàs, quoties Litanix recitabantur, summâ semper attentione religioneque oraret, iam tamen, quando à Sacerdote illa Virginis encomia dicebantur, *Sancta Virgo virginum, Mater castitatis, Regina Virginum*, singularem prodebat affectum, sublato

è cer-

è cervicali capite, & in Virginem quasi inclinato, vultu ad pietatem religionemque composito; clarissimo haud dubie indicio amoris cuiusdam eximij in Virgineam puritatem. Hoc tam religioso apparatu, tot excitatis virtutum actibus, extenuatis paulatim viribus, manè Idibus Augusti anni M. DC. XXI. qui Veneris dies erat, dimidiâ supra duodecimam horâ, annos natus duos & viginti, menses quinque, oculis in Crucem, quam manibus vnâ cum Rosario Regularumque libro complectebatur, defixis, pronuntiatis sanctissimis IESU ac MARIÆ nominibus, confecto feliciter peregrinationis suæ curriculo, innocentem animam placidissimè reddidit Creatori suo; nosque vitæ suæ integritate ac sanctimoniâ non minùs accendit, quàm consolatus est exitu mortis tam illustris.

Quàm primùm è viuis migrauerat, caduere iam de more curato, pollinctoque, ad eò in natium colorem Ioannes redijt, vt viuo similior quàm mortuo, spirare, placidissimeque dormire videretur: non diu tamen ea species constitit, quin floridus ille oris color in pallorem versus facilè ostenderet, priscum formæ decus iam morti in spoliū cecidisse. Fuit Ioannes staturâ iustâ, constitutione sanguineâ, præstantissimâ humorum temperatione, carnosus lacertorum toris, specie verè
Ange-

Angelicâ, colore candido & rubore diluto. Ampla illi erat frons, tantaque ciliatorum densitas, ut pili palpebræque nigredinem imitarentur. Oculos habebat acerrimos lucidissimosque, sed pudicos, honestate suauitateque plenos, in terram perpetuò deiectos: nasum iustæ proportionis, aliquantum aquilinum: labia parua, sed rubentia: malas gilvâ lanugine asperfas, eodemque colore capillum. Semper ei quietæ manus, compositæ ante pectus. Incessus neque tardus, neque concitatus, sed moderatè grauis. Totius corporis habitus adeò ad modestiam factus, ut obuios obstupesceret componeretque. Quin multi videndi cupiditate capti, resistebant etiam hærebantque ad eximium illud modestiæ decus intuendum. Ad summam, dici potest, tam puro præstantique animo corpus à Deo datum fuisse, quod formâ aptitudineque cum animi pulchritudine certaret; quodque *ipsa corporis species simulacrum fuerit mentis, forma probitatis*, ut de Deiparâ Virgine Ambrosius loquebatur. Receptum est Societatis moribus, quamprimùm quis animum exhalauit, signum dari ære Campano, ut quicumque nostrum audierint, protinus genibus flexis, pro mortuo Deum deprecantur; præterquam quòd quilibet eius loci Sacerdos tria faciat Sacra; non Sacerdos, tria Rosaria

Rosaria persoluat in gratiam vitæ functi, supra Sacra illa ac preces, quæ non modò in eâ Provinciâ, sed per vniuersi Ordinis domicilia indicuntur. Statim atque Ioannes supremum ediderat spiritum, Ædituus id signi fecit: quo audito, incredibile dictu est, quanti extiterint motus. Accurrerunt quippe in valetudinarium affectu ingenti osculandi manus innocentissimi Adolescentis, eiusque se precibus commendandi: ac pro suâ quisque religione opinioneque, quam de eximiâ eius sanctitate acceperant, singuli aliquid sibi vindicabant earum rerum quibus fuerat vsus. Neque verò tum primùm, sed triduo ante mortem, ablata ex eius cubiculo fuerant imagines, quibus prosternere se inter orandum assueuerat, flagellum quo se solitus verberare, ceteraque supellex pia. Iam autem eius indusia, vestes, calcei, reliquæque res pro reliquijs abripiebantur. Neque id modò agebant Collegij iuniores alumni, sed grauissimi quoque Patres, ac Sacræ Theologiæ, aliarumque disciplinarum Professores, qui beneficij loco flagitabant, hic Rosarium eius, ille libellum tutelarium Diuorum, quos in menses collegerat: alius partem calceorum, alteriúsve alicuius rei, quam ipse vel tactu vel tractatione vsurpauerat.

Verfabantur eo tempore Scholastici cum
Profes-

Professoribus in Scholâ , cùm Ioanni vita erepta est, auditoque æris signo, pars maxima dolore liquefacta , vbertim lacrymari , tam chari fratris sodalisque iacturâ ; eò magis , quòd felicem illius demigrationis exitum spectare non licuisset : intermissâ verò lectione , in eas se fortunatæ illius animæ laudes effudère , quas inueterata sanctitatis opinio repentè suggererat. In his vnus P. Iacobus Seccus Lusitanus , creatus deinde Episcopus vt succederet Æthiopico Patriarchæ , qui in eorinere decessit , cùm de suggestu id temporis Theologiam explicaret , audito signo tacitus restitit , oculisque lacrymarum plenis , mœroris sui causam auditoribus indicauit ; ijsque Ioannem laudibus extulit , quas deinde , Româ discessurus in Æthiopiam , hoc illi testimonio tribuit :

Ego Iacobus Seccus Sacerdos professus Societatis I E S V , affirmo familiariter me vsum fuisse Ioanne Berchmanno Flandro-Belgâ , in Collegio Romano eiusdem Societatis , iuvene insigni vitæ innocentia , animi puritate , morumque suauitate. Ob quæ ornamenta sæpius eum appellauit verum seruum filiumque beatissimæ Virginis , quam ardentissimâ charitate amabat ac venerabatur. Non rarò etiam sub vltimos vitæ menses , cùm Sacro meo ministraret , religioni habere cœpi,

cœpi, tractari à me indignè irreligioseque diuina illa Myſteria, illo mihi miniſtrante, quem ab animi puritate, aliarumque virtutum cõmendatione ſciebam Deo acceptiſſimum eſſe. Cùm in vltimam incidit ægritudinem circa Aſſumptę Virginis feſtum, vtcumque leuis initio eſſet morbus, per eam tamen opinionẽ quæ de eius mihi ſanctimoniã erat, clarè dixi P. Marco van Doorne, iam Gandauenſis Collegij Rectõri, id temporis verò Romano in Collegio mecum Librorum inſpectori, Ioannem verofiſimiliùs moriturum, non morbi quidem grauitate, ſed quòd tam caſtum Marię ſeruum ac filium Deus ſibi vindicaturus videretur. Poſt feliciffimam eius mortem tria Sacra, quæ defunctis in eadem Domo Sodalibus expenduntur ab alijs Societatis Sacerdotibus, ego quidem perſolui; non tamen pro mortuo feci, ſed de Deiparã, vt gratiam referrem Deo, quòd talem tam innocentem Matri ſuę famulum in cælum tranſcripſiſſet; vertebam enim mihi in religionem quaſi poſthabitarum diuinarum promiſſionum, ſi Deo preces aut Sacra pro illius animã perſoluiffem, in cuius innocentiffimã vitã, tam felici exitu abſolutã, numquam vel minimam deprehenderam actionem, quæ non ex diuinę legis aut Regularum noſtrarum eſſet præſcripto facta. Neque
minùs

minus mihi certum est, illum iam in cælis à Deo ingenti cumulatum esse gloriâ, quàm si præsens hisce oculis vsurpassem. Si autem vniuersas eius virtutes commemorando percurrerem, res de illo plurimas affirmare possem, qui censeo in omnibus eum excelluisse. Sed pauca hæc in Dei gloriam ac laudem, de tam sancto atque innocente fratre nostro Societatis alumno, nostrumque omnium exemplo, iuratâ religiosè sacerdotis fide putavi fuisse testanda.

Pares in eius laudes contulère Patres ceteri ac Professores, quorum dictis accensi adolescentibus, ad videndum venerandumque tam insignem Dei seruum, dimissis scholis, in Collegium accurrentes, non fuere admissi, atque vt hi, ferè millia duò conficiunt auditorum, domum quisque suam reuersi, vulgarunt, scilicet sanctum Patrem quemdam in Collegio è viuis excessisse, Præceptorum suorum dicta celebrantes. Ita fama & Ioannis nomen urbem latè peruagata sunt: dolueruntque Viri multi illustres, neque prius se de illo inaudisse, neque ægrum, eaque sanctimoniâ clarum inuississe. In his Cardinalis Bellarminus, vir eximie sanctitatis eruditionisque laude inter omnes notus: qui auditâ eius morte, tantarumque virtutum ornamentis, cum lacrymis deplorauit, neque viuo fami-

familiarius se fuisse vsum, neque ægri inuale-
tudinem cognouisse, neque per morbum vi-
sitrasse, vt salutem suam eius precibus com-
mendaret.

Rector, cognito quid in scholis euenisset,
vt quantum ratione fieri poterat, rebus om-
nibus prouideret; Collegij consultoribus,
alijque grauioribus Patribus in concilium
vocatis, sententias rogauit singulorum, quid
corpore eius faciendum censerent. Vna om-
nium vox fuit, primùm vt facies eius à picto-
re aliquo depingeretur, quod cœptum mi-
nùs è sententiâ successit: deinde vt loculo se-
parato contumularetur, quò ossa eius, nullis
alienis permixta, internoscerentur, si Deus
fortè prodigijs eum à morte celebraret: deni-
que, vt quo tempore exequiales preces in
Templo adhiberentur sepulture, Patres qua-
terni capulum circumstarent, ad intempe-
stiuam populi religionem coërcendam, si
fortè ad corpus propius perrumperent. quæ
omnia ad amissim facta sunt. Corpus in
Templum illatum est, feretroque imposi-
tum, portis eousque clausis, dum cærimoniæ
inchoarentur. Intereà è Professorum Do-
mo, è Tyrocinio, atque vndequaque multi
accurrere Patres, alijque qui Rosaria conta-
ctu corporis, corpus osculis atterebant; ad-
missis verò aliâ portâ turmatim externis,
O breuî

breuî flosculi omnes (qui corpori erant aspersi) fuere discerpti: Ablata ei sunt paruum Crucis sigillum Rosariumque quæ manu tenebat; pileus, & crepidæ; læpius verò precariæ coronæ in manibus eius commutatæ, nouæque semper ab ijs qui priores auferebant, in earum locum substitutæ.

Funebres preces præiuit P. Busæus Germanicarum rerum Assistens, super togâ stollatus, ministrantibus contubernalibus Ioannis. Rebus omnibus apparatis, reserata sunt Templi fores, ingensque irrupit multitudo. Summa initio quies fuit: at mox, vbi externis deosculandi manus, corpusque coronis precarijs attingendi facultas data est, iam nec secandis vestibus temperarunt; tantusque existit repentè comprimentium impetus, vt non modò quaterni Patres obruerentur, sed neque deni resisterent violentiæ populari.

Conuenerant omnis ordinis conditionisque homines, Religiosi varij præcipuarum etiam Familiarum, qui venerabundi, mortuo manus dissuauiebantur, coronisque Rosarijs contingebant; ac Reliquiarum nomine particulam aliquam vestium modestè flagitabant; dicentes videri sibi vel ex ore mortui splendorem quemdam sanctitatis etiamnum elucere.

Precum cærimonijs finitis, in vestiarium
neces-

necessariò corpus deferendum fuit, quod spoliantium religio nudum propè reliquerat, atque hïc non à nostris domesticis modò, sed à præcipuæ dignitatis viris, qui confertæ illi multitudini cesserant, religiosè contrectatum fuit. Nonnulli ingentem Rosariorum numerum ad affricandum, quidam annulos ad induendum digitis; alij strophiola ad contingendam faciem comportarant: quin tanta fuit venerantium multitudo, vt sæpiùs corpus in Templum efferre denuò coëgerint clarissimorum virorum vota.

Cùm verò increbuisse fama, eo vespere sepultum iri; nonnulli dignitatibus illustres oratum misere, vt in auroram sequentis diei sepultura differretur, quòd videndi eius desiderio maximo tenerentur. Id quod, cùm ne aliter quidem fieri posset, ex more Ecclesiastici ritùs, definentis diem totum mortuo dari insepulto (Ioannes autem horis vixdum duodenis viuus esse desijisset) eorum simul precibus condonatum est. Noctu, digressis omnibus, Sacerdos Templi Ædilis, fictâ priùs è gipso formâ capitis, corpus disseccari fecit, in quo nullum recentis morbi deprehensum vestigium, præter exiguam aliquam pulmonis lienisq̃ inflammationem. Romam quippe vt è Belgio primùm venit, corpore erat lactis succiq̃ pleno; at mox

Romæ asperitatum frequentatione, perfectâ domestici ordinis obseruatione, assiduis animi exercitationibus, scientiarum virtutumque studio adeò macie extabuit, vt priscam sui similitudinem vix referret; neque pingue quidquam corpusculo eius inhæreret, quinimò omentum ipsum, quo intestina continentur, quod adipe plenum vulgò esse solet, in eo repertum grandi macie torridum: quo colligebant anatomices periti, victurum eum diu non fuisse. Cor autem, cum multo abundaret sanguine, argueretque, indole fuisse sanguineâ, id quoque virtuti eius tribuendum est, quòd ab ijs vitijs propensionibusque absuerit longissime, quæ huiusmodi ferè constitutionis hominibus adhærescere consueuere.

Extractum est cor, seruatumque, ac post menses aliquot in Flandro-Belgium asportatum; vbi venerationi habetur in Collegio Louaniensi. Templi Ædili cupido incessit explorandi an placidissima illa suauitas, mansuetudoque Ioannis, ex ipso corporis habitu nasceretur. Quæsito ergo per Chirursum felle, folliculus eius tam inanis repertus est, vt nec fellis indicium vllum superesset; quo nempe carere columbam hanc felicissimam decebat. Fuit denuò indutus vestibus, loculoque impositus; ac sequenti die (qui Sabbatinus

tinus erat, peruigilium Virginis assumptæ) tanti, præter ceteros, honoratissimorum hominum, Episcoporum, Præfulum, Aulicorum, illustriumque Matronarum conuentus ad videndum facti sunt, vt ante vesperum terræ mandari non permiserit eorum pietas ac religio singularis; ac tum deprehensum, non solum resectas ei vestium esse partes, sed vngues etiam, & capillos, vnumque digitum pedis, præterquam quòd in discessu aliquid ei auferre singuli Reliquiarum loco conarentur. Denique vt Sabbato natus, ita nocte Sabbati, ligneo tymbo compositus, inscriptione plumbeæ laminæ incisâ; Ædilis ipsius manibus recenti sepulchro, in Sacello beati Aloysij, in quo ad eum diem nemo conditus erat, tumulatus fuit; exinde in alterum commune sepulchrum translatus est ad Sacellum sanctæ Crucis, in quo annos olim aliquot iacuerat B. Aloysij corpus.

Protinus accensa est multorum pietas ad inuocandam eius in rebus aduersis opem, cœpitque visitantium honorantiumque concursu tumulus frequentari; ac manè quotidie à viris matronisque religiosis, ipso concursus tempore, floribus herbisque odoriferis aspergebatur. Fuere initio Viri illustrissimi, qui super sepulchro eius genibus nixi orabant, saxumque exosculati, aliquid sibi

Reliquiarum eius exposcebant : alij pro exoratis beneficijs donaria ex voto adferebant, aut è Sacelli parietibus fuspendebant, aut imponebant sepulchro, nec rarò cereos honori illius accendebant. Neque ab exteris magis atque ab ipsis domesticis, diu noctuque obfessum est eius monumentum. Hoc ipso autem tempore quo hæc scribo, mirificè crevit cum Romæ in eum Religio, tum apud Transalpinos; partem præconio eorum qui hinc discessere, partem Reliquijs eius ad varia loca missis, imaginibusque eius sapiùs recufis, quæ in veneratione sunt. Iam verò latiffimè innocentia sanctitatisque eius fama per Europam, multiq̃ue conceptis ad eum perfugiunt votis.

Prætermitto hîc de industriâ prædictiones, quas de morte suâ edidit; vîsâ, in quibus post mortem non paucis vario locorum interuallo apparuit; miracula beneficiaque, quæ exequiarum eius die, ac postea, cum Romæ tum in alijs Italiae aliarumque Provinciarum urbibus à Deo præstita sunt, ostendendæ apud homines gloria, quâ inter Superos iam potitur : etiamsi fortè & numero & genere maiora ea sint, quàm aliquis opinetur. At quoniam eorum multa iuratis iam testimonijs confirmata sunt Romæ, iussu Gregorij XV. aliaque prætereà diuersis

uerfis in locis conquiruntur; fatius, quando ea probata fuerint Apostolicę Sedis auctoritate, simul omnia vulgabuntur; maximè ex quo sic fieri placuit Pontifici Maximo Christi Vicario, cuius publico decreto in posterum vetitum est historias vllas de viris opinionione sanctitatis claris, nisi eâ lege conscribi. Atque eius sanè voluntati ab omnibus parèdum promptissimè est. Quamquam apud me nihilo magis miracula qualiacumque valere possunt ad probandum mihi Angeli huius innocentiam, atque ista cogitatio, quâ recordor, quantos ipse viderim animorum motus, quos fructus, quos effectus per mortem, opinionemque sanctimonie eius excitatos in animis Patrum, Fratrumque Collegij Romani & Transalpinorũ, ac maximè Flandro-Belgarum: quantam denique vtilitatem scholasticę iuuentuti attulerit religio pietasque in eum prouocata. Quicumque certè huc oculos aduerterit, quàm multi vitæ mortisq; illius exemplo permoti, atque in se conuersi, laxiorem viuendi rationem correxerint, resectisq; ad viuum vitijs (quibus à vitæ perfectioris cursu retardabantur) totâ se animi contentione ad orandi studium, ad voluntariarum afflictionum vsum, ad acrem sui custodiam, ad legum accuratam obseruationem, ad assiduam cælestium rerum in collo-

quijs tractationem, ad flagrantissimam denique animorum Deo lucrandorum occupationem contulere; haud alia desiderabit miracula, vt credat, Ioannem fuisse iuuenem omni virtutum genere florentem, Deoque in primis charum. Qui intellexerit, quantum Ioannes castitatis suæ exemplo valuerit ad seruandam pudicitiam atq; honestatem eorum adolescentum qui Collegij nostri Scholas frequentant; quàm multis illi se sentiant illecebris oppugnationibusque, eo inuocato, liberari; quantus eorum sit numerus, qui illius imitatione statuerunt, desertis sæculi vanitatibus, ad Religiosas familias conuolare; necesse est, vel nullis alijs miraculis allatis, exclamet; *Digitus Dei hic est.* Sed vt nullius tamen generis approbatio huic Dei seruo Virginisque filio abesset; visum præterea Deo est visionibus, apparitionibus, reuelationibusque indicare gloriam quam ei inter Cælites contulit, vt olim constabit, quando typis vulgabuntur excusa.

Hæc pars aliqua est earum rerum, quas de vitâ morteque Ioannis Berchmanni assequi valui testimonijs hominum fide dignorum. Vtinam Deo placeat, & viuum eius ope imitemur, & mortuum in æternam gloriam subsequamur! Amen.

PARS